

en wetenschappen o.m. via zijn afdeling hoger onderwijs het wettelijk voorgeschreven toezicht uit. Het was immers taak van de overheid om te waarborgen dat het hoger onderwijs, openbaar en bijzonder, aan behoorlijke normen voldeed. Benoemingen van hoogleraren geschieden dus of bij koninklijk besluit (bij de rijksinstellingen van hoger onderwijs) of werden door de Kroon stilzwijgend toegelaten (bij de overige); voor de vestiging van bijzondere leerstoelen gold een overeenkomstige regeling. Deze regels gaven het departement niet meer dan een formeel vetorecht – in feite was het zo dat benoemingsvoorstellen, ingediend door de colleges van curatoren (de uit notabelen bestaande hoogste bestuursinstanties van de instellingen van hoger onderwijs), door het departement overgenomen werden.¹

Die benoemingsvoorstellen werden aan de colleges van curatoren voorgesteld door de verschillende 'faculteiten' (in Delft 'afdelingen' geheten) – d.w.z. door de hoogleraren (de bijzondere uitgezonderd) die aan een bepaalde faculteit (of afdeling) verbonden waren. Al deze hoogleraren van alle faculteiten tezamen vormden aan elke universiteit of hogeschool de academische senaat die voor bepaalde algemene kwesties bijeengeroepen kon worden. Eens per jaar maakte de senaat de voordracht op voor een door de Kroon te benoemen (of toe te laten) rector magnificus die als voorzitter van de senaat fungeerde. Vóór mei '40 had die functie, waarvoor men zich naar anciënniteit van benoeming ter beschikking placht te stellen, als regel niet veel meer dan een representatieve inhoud: de rector magnificus vertegenwoordigde de universiteit naar buiten. Als voorzitter van de senaat werd hij terzijde gestaan door een secretaris die door de senaat gekozen werd. Elke faculteit had voorts een eigen bestuur. De voorzitters (decanen) stonden de rector magnificus als assessoren terzijde; het aantal assessoren werd dus door het aantal faculteiten (of afdelingen) bepaald, Wageningen (dat geen nadere indeling kende) had twee assessoren. Rector magnificus en assessoren hadden de vaste taak om bij benoemingen hun advies toe te voegen aan dat van de betrokken faculteit.

Men ziet: de landsoverheid kon niet op eigen initiatief hoogleraarsbenoemingen doen, evenmin kon zij de instellingen van hoger onderwijs bijzondere leerstoelen opdringen.

Met dat alles willen wij niet beweren dat allen die tot het hoogleraarsambt

¹ Bij de Universiteit van Amsterdam vonden de benoemingen door de gemeenteraad plaats, bij de bijzondere instellingen van hoger onderwijs door het betreffende verenigings- of stichtingsbestuur; de Kroon kon ze vernietigen. Voor al deze benoemingen gold dat een voordracht van twee of meer kandidaten opgesteld werd. Het was regel dat degene die als no. 1 op de voordracht stond, benoemd werd.